

# GÖÇ OLGUSUNUN SERAMİK SANATINDAKİ YANSIMALARI: EVA FUNDERBURGH ÖRNEĞİ

**Seda DİLAY**

Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümü, sdilay@kmu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5239-8589

Dilay, Seda. "Göç Olgusunun Seramik Sanatındaki Yansımaları: Eva Funderburgh Örneği". idil, 81 (2021 Mayıs): s. 756-766. doi: 10.7816/idil-10-81-04

## ÖZ

Tarihi çağlar boyunca farklı nedenlerle süregelen göç olgusu, günümüzde de küresel düzeyde devam etmektedir. Sosyal, kültürel ve ekonomik şartlar nedeniyle daha iyi bir yaşam umuduyla çıkılan belirsiz yollar, çeşitli toplumsal sonuçlar doğurmaktadır. Sınırlar ötesinde, bilinmeyene doğru çıkılan bu yolculuk ve göç hareketleri, hem bireylerin hem de toplumların yaşamını şekillendirmektedir. Göç sürecinde yaşanan bazı travmatik durumların, günümüzde evrensel bir iletişim aracı olan, sanat yoluyla etkin bir şekilde ifade edilebileceği söylenebilir. Ayrıca çeşitli disiplinlerde sanatçıların çalışmalarına konu olan göçün, seramik malzemenin fiziksel özelliklerinden yararlanılarak güçlü bir anlatım kazandığı da tespit edilmiştir. Çağdaş seramik sanatının evrensel yanı, çeşitli kültürlerden farklı sanatçıların yorumlamalarına temel hazırlamaktır. Bu çalışmada, göçün, seramik sanatına olan etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Evrensel boyutta ele alınan bu konu, uluslar arası bir seramik sanatçısı olan Eva Funderburgh'un göç temalı çalışmalarıyla örneklendirilmektedir. Sanatçının eserlerinde farklı duygusal geçişlerin yanı sıra, hayal gücünün de dışavurumu şeklinde ortaya konan bir ifade yöntemini kullandığı görülmektedir. Bu yöntemin göç konusunda farklı disiplinlerde çalışan araştırmacılara ışık tutacağı ön görülmektedir. Çalışmada ele alınan Eva Funderburgh'un sanat anlayışı, araştırmacıların göç olgusuna olan yaklaşımlarına yenilikçi bir boyut kazandıracaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Seramik, evrensel sanat, sanat, göç, hareket

*Makale Bilgisi:*

*Geliş: 20 Şubat 2021*

*Düzeltilme: 14 Mart 2021*

*Kabul: 25 Nisan 2021*

## Giriş

İnsan, doğada varlık bulan ve yaşamını sürdürebilmek için de doğa ile ilişki kurmak zorunda olan bir canlıdır (Aydın, 2013: 58). Neolitik Çağdan günümüze kadar uzanan sürede insan sürekli çevresindeki canlılarla etkileşim halinde olmuştur. Üstün verim alınması nedeniyle evcilleştirilen çeşitli hayvanların, insani bazı özellikler kazanmaları sağlanmıştır. Böylece, günümüze dek pek çok eserde, hayvan figürlü tasvirlerle rastlanmıştır. Örneğin; ilkel yeryüzü sanatı olarak adlandırabileceğimiz yeryüzü eserleri, özellikle geçmişte Kuzey ve Güney Amerika sanatında İnka ve Maya uygarlıklarındaki geometrik düzenlerin veya büyük hayvan figürlerinin toprağa kazılmasıyla olmuştur. Benzer işler Avrupa kıtasında özellikle Britanya adasındaki Stonehenge'ler ve at-insan figürlü arazi işaretleri olarak örneklenebilir." (Karavit, 2008: 75). Tarihi çağlar boyunca farklı amaçlarla çeşitli hayvan formlarında kaplar üretilmiştir. Aslan, antilop, domuz, kartal, kedi ve salyangoz gibi çeşitli biçimlerde ritonlar yapılmıştır. (Bozdemir, 2015: 9).

Doğa, coğrafi bölgelere özgü hayvan ve bitki türlerine bir yer oluşturması için değil, insanların doğa ile daha yakın bir ilişki geliştirebileceği kamusal mekan özelliği göstermektedir" (Matilsky, 1992: 57). Doğadan esinlenme, tüm toplumsal kültürlerin temelinde bulunan pek çok sanat üretimlerinin kaynağını oluşturmaktadır (Aydın ve Zümrüt, 2013: 58). Sanat da sürekli doğadan, hayattan ve hayattaki her türlü değişimden etkilenen bir olgudur. Toplum içinde yaşayan ve toplumsal olaylardan ilham alarak gelişen ve değişen sanatçı, kendi yaşamını ve içinde bulunduğu toplumun özelliklerini sanat eserlerine yansıtmaktadır Dolayısıyla hayattaki değişimler sanatçıya ve onun üretimi olan sanat eserine doğrudan yansımaktadır (Çeber, 2018: 99)

## Seramik Sanatında Göç Olgusu

Tarihsel süreç içerisinde gelişen teknikler ve sanatsal yaratım süreçlerinde doğa farklı şekillerde yorumlanmaya başlanmıştır. 1960'lı yıllarda aktivizmi çağrıştıran çok çeşitli sanat akımları ortaya çıkmıştır. Doğaya saygıyı teşvik ederek, çevresel sağlığa katkı sağlamak amacıyla çeşitli malzeme ve tekniklerle sanatçılar eserlerinde bu duyarlılığı yansıtmaktadırlar (Strewlow ve Prigann,2004: 90). Göç olgusunun seramik malzemenin elverdiği boyutta çalışmalarına konu edinen sanatçılar arasında, Elif Aydoğdu Ağatekin, Betül Demir Karakaya, Mehmet Kutlu ile Eva Funderburg, Stan Welsh, Matthew Raw gibi sanatçılar yer almaktadır. 2016 yılında "Veda" isimli sergisinde Elif Aydoğdu Ağatekin, göçü tüm duyuşsal ve düşünsel açılarıyla seramik malzemeye aktarmıştır. Ağatekin serginin konusu olan göç olgusu hakkında:

*Göçmek zorunda kalmış aileler, çoğunlukla büyük travmaların, büyük özlemlerin, büyük vedaların içinde geçmiş bir hayatın sahibi olurlar. Onlar yalnızca evlerini, komşularını, şehirlerini, mahallerini değil tüm geçmişlerini de bırakıp gitmek zorunda kalanlardır. Bir daha göremeyeceğini bilerek son kez kitlenmiş evlerin kapıları, o evlerin içinde kalan anılarla kalakalır geçip giden zamanın içinde... Veda, göçün yordduğu insanları, bu insanların kendilerine yeniden kurmak zorunda kaldıkları hayatları, o hayatın içindeki tatları, anıları, yaşanmışlıkları, küçük bir kızın hatıralarında kalan parçalarla anlatmaya çalışan bir sergi. Sergiyi oluşturan serilerin her biri kırık dökük seramik parçalar ve belli belirsiz anıların içinden bir bütüne dönüşmekte ve izleyeni; ayrılmaya, kopmaya, vazgeçmeye, geride bırakmaya bir başka ifadeyle "veda" etmeye zorlamaktadır. Elif Aydoğdu Ağatekin bu duyguyu eski bir fotoğrafla gidip getirilen zamanda, yıllarca yemek yenilmiş anneanne tabaklarında, çocukluk resimlerinde, hepsi bu dünyadan göçmüş büyüklerin portrelerinde ve bir daha açılmamak üzere kapatmak zorunda kaldığımız kapılarda aramaktadır. (URL 1).*

Betül Demir Karakaya ise, 2019 yılında gerçekleştirdiği "Göç Kırıkları" sergisini;

*Göç; bedenimizin, yüreğimizin, aklımızın göçü... Anılarımızla, biriktirdiklerimizle, yaralarımızla, sarmaya çalıştıklarımızla... Bizi insan yapan duygularımızla... Kırılma aslında bu yeni varoluş serüveninin başlangıcı... Kırılmanın izlerini gizlemeyen tam tersine parlatan sanatçının yeni hikâyesi diye ifade ediyor (URL 2).*

Seramik sanatında göç olgusunu eserlerinde konu alan seramik sanatçısı Eva Funderburg, kendisine özgü bir anlatım gücü kullanmaktadır. Doğaya ve hayvanlara olan ilgisi, Eva Funderburg'ın yaşamını şekillendirmede büyük rol oynamıştır. Kansas'ta el işi malzemeleriyle uğraşmanın yanı sıra, zamanının büyük bir kısmını deniz kaplumbağalarını kurtarmaya harcayan Eva Funderburgh, deniz biyoloğu olmayı planlamıştır. Gençlik yıllarını

Pittsburgh'ta geçiren sanatçının planlarında bir değişim olmuştur. Daha önceleri sık sık seramik çamuruyla uğraşan Eva, sanat alanında bir kariyer düşünmeye başlamıştır. Ülkedeki en iyi seramik programlarından biri olan Manchester Craftsman Guild okul sonrası programının bir parçası olmuştur. Eğitiminin ilerleyen yıllarında, Carnegie Mellon Üniversitesi'ne yeni bir disiplinler arası programda kimya ve heykel eğitimi almış, ayrıca, Japonya'daki Nagoya Zokei Üniversitesi'nde de heykel eğitimi almıştır. Akademik anlamdaki tecrübeleri, hem işini hem de hayata yaklaşımını şekillendirmeye yardımcı olmuştur. Sanatçı, üniversite kariyerinin sonunda, anagama fırınlarla odun ateşi pişirimleri, Standard Ceramics Supply'teki stajların yanı sıra, bağımsız çalışmasıyla bir kez daha seramik dünyasına odaklanmıştır (URL 3).

Susie Scheiber, Lin Holley, Randolph Sill, Suzy Jennings ve John Ellefson ile birlikte Florentia Clayworks isimli küçük bir atölye kurulmasına katkıda bulunan Eva Funderburgh, çalışmalarında duygusal ve içsel yaklaşımlar sergilemektedir. Seramik çalışmalarında kişiselleştirdiği hayvan figürlerine çeşitli ifadeler yüklemekte ve farklı anlamlar kazandırmaktadır. Sanatçının çalışmalarında, çeşitli duygu durumlarının bir arada veya kıyaslamalara dayalı olduğu görülmektedir. Odun ateşi ile çalışan sanatçı, pişirimin parçalarını tamamlayan simbiyotik bir yöntem olduğunu ve bitmiş işinde önemli bir rol oynamasına izin verdiği düşüncesine sahiptir. Bununla birlikte, Anagama olarak da tanımlanan odun yakıtlı geleneksel Japon seramik fırını ile pişirim tekniğinde ise, sır kullanılmadığı halde yapılan pişirim sonucunda sırlı seramikler elde edilebilmektedir (Özyurt, 2008: 42). Geleneksel Anagama fırınlarında, ideal sıcaklık temini için, fırınların inşa edildikten sonra yaklaşık bir yıl bekletilmesi sağlanmaktadır (İşçi, 2018: 402). Funderburgh, üniversite eğitiminden sonra Seattle'a taşınmış, bir yıl boyunca odun ateşi çömlekçisi Steve Sauer'in asistanlığını yapmıştır. Ancak, her zaman yeni biçimler ve yeni yöntemler de denemekten kaçınmadığını ifade etmektedir. Sanatçı;

Yapamadığım şeyleri kelimelerle paylaşmak için heykellerimi yapıyorum. Hem kendime hem de dünyaya hayatın gerçekte nasıl olduğunu hatırlatmanın bir yolu. Onlar aracılığıyla, gündelik hayatın sıradanlığının ardında gizlenen kaptisleri ifade etmeyi umuyorum. Yaptığım her heykel, beklenmedik kaynaklardan gelen ilham ve imgeler karışımı olarak başlıyor. Kendilerini sokakta yarım hatırlanan çatık çatlaklardan ve yağmurda bisiklet sürmekten yaratılmış buluyorlar. Ancak tüm bu parçalar bir araya getirildiğinde farklı bir şey ortaya çıkıyor. Ortaya çıkan yaratık, nereden geldiğini umursamıyor. Sadece hayattan aldığı keyfi paylaşmak için burada. Bu nedenle, çalışma sunulduğunda ilham kaynaklarımın artık önemli olmadığını hissediyorum. Bunun yerine önemli olan izleyicinin heykelle empati kurmasıdır. İnsanların bir kuyruğun kıvrımını, bir kanadın eğimini görmelerini ve uçmanın sevincini hissetmelerini istiyorum. Bir canavarın sağlam ayaklarını görmeli ve inatçı hareketsizlik hissi verilmelidir. İnsanlar işimi gördüklerinde, onlara çocukluklarından uzun süredir unutulmuş hikâyeleri hatırlatmalarını istiyorum. Onların duygular ve olasılıklar dünyasına geri getirilmesini istiyorum. Dünyaya kaptisini geri vermek istiyorum" ifadelerini kullanmaktadır (URL 3).

Kilden bronz kadar her tür malzeme ve tekniği kullanan sanatçı, çalışmalarında enstalasyona da yer vermektedir. Eserlerinde çeşitlilik gözlemlenen sanatçı Eva Funderburgh, malzeme ve ortam ne olursa olsun, işinin hareketi ve duygusal içeriği ön planda tutmak olduğunu belirtmektedir. 2010 yılında, Danimarka'nın Skaelskor kentindeki Guldagergaard Seramik Merkezi'nde bulunan sanatçı Funderburgh için bu deneyim, önemli bir ilham kaynağı olmuş, heykel parçalarında hem daha büyük boyutlara, hem de daha incelikli, duygusal içerikli eserler üretmesine katkıda bulunmuştur.

Pratt Güzel Sanatlar Merkezi'nde önce öğrenci olarak bulunan Eva Funderburgh, 2014'ten itibaren Foundry programlarında öğretmen olarak görev almıştır (Bozdemir, 2015: 32). Kimya alanındaki akademik tecrübeleri nedeniyle seramik malzeme ile birlikte kullandığı, özellikle bronz malzemeler üzerinde yer alan patinaları (metal yüzeyinde oluşan ince ve çoğu kez renkli oksit tabakası) çalışmalarında yansımaktadır. Kimya ve heykel eğitimi alması nedeniyle bilim ve sanatı harmanlayarak eserlerine yansıtması sanat çizgisini ortaya koymaktadır.

Amerikalı seramik sanatçısı Eva Funderburgh, odun ateşli seramik işlerini oluştururken, sadece doğaya ve biçime olan ilgisiyle değil, aynı zamanda şeylerin işlenmesiyle ilgili bir merak duymaktadır. Özellikle, kalın gövdelere, keskin dişlere ve hareketli eğilimlere sahip hayvanları izleyip, nasıl yer değiştirdiklerini gözlemlediğini ifade etmektedir. Eva Funderburgh, figürleri, temsil ettikleri mecazi konuları, kendi dünyalarında nasıl hareket edebileceklerini hayal ettiğini ve dünyanın iç yapılarına kadar birçok farklı fikir keşfetmektedir. Canavar dediği yaratık eserleriyle iletişim kurduğunu, hatta onlarla konuştuğunu, onları gözlemlerken belirli bir anı yakalamaya çalıştığını dile getirmektedir. Sanatçı, çevresinde gördüğü ifadeleri ve hareketleri eserlerinin

yaratımında yakalamayı amaçlamaktadır. Çalışmalarında yolculuk, seyahat etme ve hareketlilik kavramlarını dile getirmektedir. Sanatçının eserlerinde biçimsel bir uyum içinde, özgürlük ve enerji hissi algısı oluşmaktadır (URL 3).

Çalışmalarında insanlık ve doğal dünya örtüşmesini yansıtılmaktadır. İnsan güdülerini ve duygularını incelemek için sade, duygusal hayvan formlarını kullanmakta, hikâye anlatımı ve efsane fikri çalışmalarında çok büyük bir rol oynamaktadır (URL 3). Eserlerdeki doğal etkileşimler, sanatçının özgürlük ve enerji aktarımı hareketli bir hayat tarzının dışavurumu şeklinde ifade edilebilir. Evden ayrı olmanın sonucu, eve geri dönüş, uzakta olma, yürüyen grupların yol hali ve yolculuk gibi temaların işlenmiş olması, göç ve göçebelikteki hareketlilik ve dinamizm olgusuyla ilintilidir.

Günümüzde sadece kil, bronzdan heykeller ve enstalasyon çalışmaları ile sınırlı kalmayan Funderburgh, sürekli olarak Pratt Güzel Sanatlar Merkezi'nde Tanıtıcı Bronz dökümü eğitimi vermektedir. Uluslar arası düzeyde özel ve resmi koleksiyonlarda çalışmaları bulunmaktadır. Seattle'da bulunan bir okulunda enstalasyon çalışmaları kalıcı olarak sergilenmektedir. Ayrıca, çeşitli galeri ve müzelerde de geçici enstalasyon çalışmaları yer almaktadır.

Seramik sanatçısı Eva Funderburgh'un yapmış olduğu tüm eserlerinde olduğu gibi 2016 yılında yaptığı "Eve Geri Dön" isimli çalışmasında da içselliğin en doğal anlatımla dışa vurulduğu görülmektedir. Çalışmada porselen çamuru kullanılmıştır. Yüzeyi oldukça sade ve bir o kadar pürüzsüz olan çalışmada dikkat çeken birkaç unsur bulunmaktadır. İlki, koyu renkli ve hayli iri olan gövdesinin üzerindeki başının öne eğik oluşu, diğeri ise, sırtında içerisinde ne olduğu ilk bakışta görülemeyen bir yük olduğu söylenebilir. Ancak sırtındaki yük, boyut olarak küçük olmasına rağmen, figür için öylesine değerli ki, özenli ve parlak bir bağ ile gövdesini tamamiyle sarmalanmıştır. Figürdekinin aksine, küçük ancak değerli olduğu düşünülen yükün açık renkli oluşu, gövde özelliğinden art edici görünmektedir. Çalışma, ayrıntılardan uzak, yalın bir görünüm sergilemektedir. Ayrıca, figürün oturur pozisyonda oluşu da gitmekle kalmak arasında kararsız kaldığı yorumu yapılabilmektedir (Resim 1).



**Resim 1.** Eva Funderburgh, "Eve Geri Dön" isimli çalışma ve detay görünüm, porselen ve bronz döküm, 12x10x10 cm 2016

Genellikle, ayakta, hareket halinde ve gösterişten uzak şekilde tasvir edilen figürler, ele alınan konuya odaklandırmaktadır. Bir önceki örnekte olduğu gibi, Resim 2.'de tek başına yer alan eserlerdeki figürlerin de başı öne eğik olarak tasvir edilmişlerdir. 2012 yılına ait olan "Uzakta" isimli çalışmanın, gönülsüz bir yola çıkış olarak ifade edildiği söylenebilmektedir. Figürün gövdesindeki açık duran kapıdan aşağıya doğru uzanan ve oldukça sade görünen merdiven detayı, geçmişle bağların kopmadığının işaretidir. Her ne kadar figür ayakta durur şekilde yorumlanmış olsa da, uzakta olmanın verdiği hüznün önüne serilmektedir.

2016 yılına tarihlenen "Wolker" isimli çalışmada da, ayakta duran beş farklı figür görülmektedir. Birbirine benzeyen figürlerin aynı tarafa doğru yönelmiş olmaları, toplu bir göç hareketinin ifadesi olarak tanımlanabilir. Her birinin sırtında farklı sayı ve şekillerde evler bulunmaktadır. Çıkılan yolculuğun uzun ve zorlu olacağı, yüklerin nitel ve nicel özelliklerinden anlaşılmaktadır. Gövdelerinin üst kısmı siyah olarak renklendirilmiş olsa da, bacaklarındaki mavilikler yolculuktan umutlu olduklarını ifade eder niteliktedir (Resim 3).



Resim 2. Eva Funderburgh, "Uzakta", odun ateşi porselen, 20x18x8 cm, 2012.



Resim 3. Eva Funderburgh, "Walker", 2016.

Odun ateşinin sanatçı için büyük bir önem taşıması, çalışmalarında çeşitli görsel unsurları ortaya çıkarmada etkili olmaktadır. Eserlerindeki figürler tek, ikili veya çoklu olarak yer almaktadır. Bunların yanı sıra, zaman zaman enstalasyon çalışmalarına da yer verdiği görülmektedir. "Triumph" isimli eseri de bir enstalasyon örneği olarak sergilenmektedir. Bu çalışmada, "Walker" isimli çalışmaya göre, daha kalabalık bir grubun göç ettiği ifade edilebilir. Yüklerini tekerlekli bir araba ile taşıyan bu göç grubunun, peşi sıra gidişleri birbirlerine olan bağlılığın bir göstergesi olarak algılanmaktadır. Eserin görsel olarak kurgulanmasındaki sade ve yalın ifadeye karşın, kavramsal açıdan derin bir anlam içermektedir. Eserin detay görüntülerinden de anlaşılacağı üzere, bazı figürlerin başlarının yukarıya doğru kaldırma hareketleri, zorunluluk, direniş ve isyan belirtisi olarak algılanabilir. Terk etmek veya bırakmak mecburiyetinde kaldıkları yerleri, yurtları ve geçmişleri için üzüntü duydukları söylenebilir (Resim 4,5,6).



Resim 4. Eva Funderburgh, "Triumph", 2016.



Resim 5. Eva Funderburgh, "Triumph Detayı", 2016.



Resim 6. Eva Funderburgh, "Triumph", Woodfire ceramic, 2016.

Göçün toplumsal açıdan büyük sorunlar, acı sonuçlar ve yeni oluşumlar doğurması sanatsal perspektiften değerlendirildiğinde, ortaya alışılmıştın dışında bir manzara çıkmaktadır. Toplum ve kültür yapısının biçimlenmesinde önemli bir yeri olan göç olgusunun sanatsal üretim süreci, sanatçıyı etkilediği gibi, izleyiciyi de etkisi altına almaktadır.

Sanat, yapısı gereği hayatın içinde var olan her türlü değişimden etkilenen bir kavramdır Sanat eserini üreten kişi de, toplum içinde yaşayan ve toplumdaki olaylardan ilham alan, gelişen ve değişen bir bireydir. Kendi yaşamının yanı sıra, içinde bulunduğu toplumun da özelliklerini eserlerine yansıtmaktadır Sanat pratiklerinde ortaya çıkan göç teması, hem plastik hem de simgesel ifadelerle anlatım yolu bulmaktadır. Özellikle seramik malzemenin sağladığı imkânlar nedeniyle, göç konusu gerçekçi bir dille ifade edilebilmektedir (Çeber, 2018: 102). Malzemenin şekillendirilmesinde her türlü müdahalenin yapılabilmesi, eserin ortaya çıkmasında büyük kolaylık sağlamaktadır.

Porselen çamuru ile şekillendirilerek, odun ateşinde pişirilen ve göç konusunu tüm açıklığıyla gözler önüne serebilen "City Beast" isimli çalışma, çok yönlü bir algı oluşturmaktadır. Figürün biçimsel duruşu, dişlerinin görünür olması, sırtında bulunan yükler ve hareketlilik hali ayrı ayrı önem taşımaktadır (Resim 7). Bilinçli olarak yapılan tüm detaylarda göçün izleri yer almaktadır.

Yüzyıllar boyunca insanlar bir yere bağlanma ve aidiyet duygusu içerisinde yaşamını devam ettirmiştir. Güvende olma, ayakta durabilme ve kök salma ihtiyacı bireyleri toprağa bağlamış, böylelikle yerleşik yaşam olgusu ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreçte, bazı topluluklar çeşitli nedenlerle yerleşikliği tercih etmiş olsalar da, günümüzde bile bazıları göç ederek yaşamlarını sürdürmektedirler.

Göç olgusunu yansıtan "Migration" isimli çalışma, Resim 8'de yer almaktadır. Çalışma sırtında ağaç bulunan bir figür şeklinde görülmektedir. Figürün ayakta yansıtılması göçteki hareketlilik olgusuna gönderme yapmaktadır. Ayrıca figürün sırtında taşıdığı ağacın kökleri ile yansıtılması, göç ederken geçmişini ve tüm

bağlarını da yanında götürmesi şeklinde ifade edilebilmektedir. Yer değiştirmek zorunda kalmanın vermiş olduğu acı, üzüntü ve mecburiyet duyguları, figürün başının öne eğik şekilde tasvir edilmesinden anlaşılmaktadır. Boynuzlarında dahi verilmek istenen yumuşak ifade, bir boyun eğme hareketi olarak vurgulanmak istenin algıyı güçlendirmektedir. 2010 yılına ait olan "migration" isimli çalışma, porselen ve stoneware çamuru kullanılarak şekillendirilmiş ve odun ateşinde pişirilmiştir (URL 3).



Resim 7. Eva Funderburgh, "City Beast ",Woodfired porcelains and stoneware, 2008.



Resim 8. Eva Funderburgh, "Migration II, Woodfired porcelains and stoneware 15cm x 8cm x 17cm, 2010.

Dünya üzerinde çeşitli nedenlerle yer değiştirme gereksinimi, farklı yol ve yolculuk hikâyelerinin ifade edilmesine neden olmaktadır. Bireysel ve toplu halde hareket etme ihtiyacındaki çeşitlilik, süreci ve sonucu da etkilemektedir. Özellikle aile birliğinin korunması, sorumluluk ve sahiplenme içgüdüleri, yol ve yolculuk serüvenlerine farklı anlamlar yüklemektedir. Aile sorumluluğu ve ebeveyn olma, bireysel hareketlerden öte, himaye anlayışını beraberinde getirmektedir. "Travel" isimli çalışmada, figür kendisinden oldukça küçük olduğu gözlemlenen, diğer küçük canlılarla birlikte tasvir edilmektedir (Resim 9). Figürün sırtına yerleştirilen parçaları büyük bir hassasiyetle taşıması, onlara verdiği özeni ifade etmektedir. Kuyruğunun dik ve dişlerinin de görünür şekilde tasvir edilmiş olması koruyuculuk içgüdüsünü sergilemektedir. Yolculuk sürecinde karşılaşılabilecek her türlü zorluğu bertaraf etme amacı, "Travel" isimli çalışmanın kavramsal içeriğini vurgulamaktadır. Ayrıca, ayaklarının yere sağlam ve kendinden emin bir tavırla basıyor olmasında, tüm güçlüklerle meydan okuyan bir duruş ortaya koymaktadır.

Yaşam faaliyetleri içerisinde gerçekleşen pek çok zorunlu, gerekli ve tercihi durumlar, hareketliliği ve mobilitayı mecburi kılmaktadır. İnsan topluluklarının daha rahat bir ortamda yaşama arzusu, en temel yaşamsal unsurları yanlarına alarak yer değiştirmelerini mümkün hale getirmektedir. Temel ihtiyaçların başında barınma gelmesi nedeniyle, ev, konut, barınak veya kulübe gibi mekânlarını da taşımak durumundadırlar. Yaşam imkanları kısıtlı bu alanlar, aynı zamanda göçebelere istediği serbest yaşam imkânını da sağlamaktadır (Öngör, 1964: 150).

Göçebelikte, yükte hafif olan ve kendi emekleriyle üretebildikleri çadırların yerini bugün portatif, sabit kulübe/baraka veya evler almaya başlamıştır (Özkul ve Öter, 2016: 491).

Göç çeşitli zorunlulukların ortaya çıkartmış olduğu bir olgudur. Göç eden insan veya topluluklar daha önce yerleşik oldukları coğrafi alanı, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, doğal afetler, kıtlık ve benzeri gibi sebeplerden ötürü terk etmek zorunda kalan insanların gerçekleştirmiş oldukları bir fiildir. Göçler çok eski zamanlardan günümüze kadar çoğu zaman benzer sebeplerle gerçekleşmektedir. Özellikle modern medeniyetin, mobilite imkânlarını yaygınlaştıran araçları herkes için kolay ulaşılabilir kılması ile birlikte göçler modern hayatın da bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır. Göçebelik kavramı ise, yaşamsal bir pratik, yaşam biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı insan toplulukları, gruplar halinde belli bir coğrafya içinde yer değiştirerek hayatlarını idame ettirirler. Bu insanların ekonomik uğraşları genellikle hayvancılık ve ticaret olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece göçlerde fiziksel mekânın, çok farklı coğrafyalara gitme biçiminde değiştirildiği görülürken, göçebelikte ise, belli bir coğrafya içindeki hareketlilikleri görmekteyiz (Şahin ve Yaylı, 2016: 82).

Göçebe yaşam süren grupların, özgürlüğüne düşkün, ekonomik açıdan bağımsız, kendi kendine tüm ihtiyaçlarını karşılayabilen, diğer şahıs ve kurumlara bağlılığının son derece az olduğu söylenebilir (Armağan, 2018: 46). Kamusal bir taleplerinin olmadan, kendi imkanları dahilinde yaşamlarını sürdürme ve her tür soruna çözüm üretebilme becerisine sahiptirler. Barınma mekanları dahil her tür günlük ihtiyaçlarını yanlarında taşımaları, yaşamsal özelliklere sahip her yerde yaşam alanlarını kurup orada kalabilmektedirler. Funderburgh 2010 yılında yapmış olduğu "Hut" isimli çalışmasında barınak konusu ele almıştır (Resim 10). Figürün sırtında tasvir edilen kulübe, sahip oldukları, geçmiş ve anılarını temsil etmekte olup, yolculuğu sırasında ona eşlik etmektedir. "Migration" isimli çalışmanın aksine bu figürün başı yukarıda ve boynuzlarının dik oluşu, güç gösterisi şeklinde yorumlanabilmektedir. Ayakta duruşu hareketliliğini, ağzının açık şekilde tasviri ise, sesini duyurma çabasını ifade etmektedir.

"Hut" isimli çalışma, günümüzde yeryüzünde çeşitli nedenlerle göç etmekte olan binlerce insanın sembolik bir yorumlamasıdır. Porselen malzeme ile şekillendirilmiş olan çalışma, odun ateşi ile pişirilmiş, boynuzlarında gerçekçi bir dokuya ve parlak bir yüzeye özelliğine sahiptir.



Resim 9. Eva Funderburgh, "Travel" woodfired porcelain, 2012.





Resim 10. Eva Funderburgh, "Hut", Woodfired porcelains, 2010.

Eva Funderburgh, çalışmalarını kimi zaman tek, kimi zaman ise grup şeklinde kurgulamaktadır. Resim 11’de yer alan parçalar, dünyanın çeşitli bölgelerine farklı nedenlerle yayılmış olan göç gruplarını temsil etmektedir. Sanatsal bir proje kapsamında gerçekleştirilen bu kurgulamada, hemen hemen birbirine yakın ölçülerde olan onlarca küçük figür bir arada bulunmaktadır. Göç esnasındaki dayanışma ve toplu halde hareket etme eğilimi ifade edilmekte olup, sergilemek için doğanın imkânlarından yararlanılmıştır. Göç olgusunu temsil eden bu figürler topluluğu, göçün gerçekleştiği doğal ortamda izleyicilerle buluşma olanağı bulmuştur. Sanatçı, "Göç" isimli çalışmayı, "devam etmekte olan işbirliğine dayalı bir sanat projesidir. Dünyanın dört bir yanında bulunan bu küçük figürleri, sonunda bulunacakları yerlere saklamayı içerir" şeklinde ifade etmektedir (URL 4). Bu figürler dünyanın dört bir yanına ikili olarak gönderilmesi düşünülmüştür. Teslim alan kişinin bu figürlerden birini saklaması, diğerini ise, onu saklayacak başka birini vermesi istenmiştir. Böylelikle, yeryüzünde göç eden bu figürlerin sahiplenilmesi amaçlanmıştır. Figürleri dünyanın her yerine dağıtabilmeyi planlayan sanatçının, göç eden insanları ele aldığı söylenebilmektedir. Bilinmeyen yerlere gönderilen bu figürlerin, belirsizliklere doğru göç eden kişilerle sembolik olarak aynı kaderi paylaştıkları ifade edilmektedir.



Resim 11. Eva Funderburgh, "Tiny-beasts-migration", Woodfired porcelain

## Sonuç

Göç olgusunun çağdaş sanat pratikleri çerçevesinde ele alındığında, uluslararası düzeyde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Sosyolojik, psikolojik, kültürel ve ekonomik birçok alana olumlu veya olumsuz etki ettiği gibi yaşamın kendisini de referans almaktadır. Genellikle göçün etkilerinden doğrudan etkilenen sanatçıların ele aldığı konular göçün olumsuz yansımaları olan kimlik edinme, kimlik çatışmaları ve yeni coğrafyada kendini kabul ettirme çabaları olarak ortaya çıkmaktadır. Küreselleşen dünyada, gelişen iletişim ve ulaşım şartlarıyla birlikte, bilginin ve sanatın ulaşılabilirliği artmıştır. Tüm sanat alanlarındaki gelişmelere en kısa sürede evrensel

boyutta ulaşılabilmektedir. Çalışma kapsamında araştırılan seramik sanatçısı Eva Funderburgh'un göç, hareketlilik ve yer değiştirme temalarına dayalı olarak kurguladığı çalışmaları da küresel göçün yansımalarını ortaya koymaktadır. Sanatçı eserlerinde bir yerden başka bir yere hareket etme veya terk etme durumlarını travmatik ve trajik bir dille ifade etmektedir. Ayrıca sanatçı, görsel imgelerle göçü, nesnelere, insanlar ve mekânlarla ifade etmektedirler. Dünyada son yıllarda artan gönüllü dahi olsa, zorunlu göçlerin; hareket, gitmek zorunda olma, ait olamama, terk etme, gibi birçok yeni kavramlarla sanatta ele alındığını görülmektedir. Eva Funderburgh'ın da yaşamı boyunca planladığı, hayal ettiği ulaşabildiği veya vazgeçtiği her şeyi, sanatsal üretim sürecine taşıyarak, kişisel bir üslup oluşturduğu görülmektedir. Göçün trajik yüzünü kendi yorumladığı figür karakterleri ile dile getirerek, korku ve cesareti bir arada kullanma yolunu izlemiştir.

### Kaynaklar

- Aydın, İrfan ve Zümrüt, Yeşim. "Doğa ve Sanat Ekoseninde Farklı Yaklaşımlar". *Sanat ve Tasarım* 4-4 (2013): 53-78.
- Bozdemir, Oğuz. *Boynuzlu Hayvan Figürlerinin Seramik Formlarda Yorumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, 2015.
- Çeber, Tansel. "Plastik Sanatlardaki Üretimlerde Ele Alınış Biçimiyle Göç Olgusu". *Sanat ve Tasarım* 22 (2018): 97-109.
- İşçi, Türker. "Seramik Odun Firini Projesi: Tasarım, İnşa ve Pişirim Süreçleri". *Art-e Sanat* 11 (2018): 390-405.
- Karavit, Caner. *Doğadaki İz: Yeryüzü Sanatı*. İstanbul: Telos Yayıncılık, 2008.
- Matilsky, Barbara C. *Fragile ecologies: "Contemporary Artists' Interpretations and Solutions"*. Yyy: Rizzoli International Publications, 1992.
- Öngör, Sami. "Ortadoğu Ülkelerinde Göçebe Hayatın Bugünkü Şartları ve Göçebe Nüfusun Sedantarizasyonu". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 19-01 (1964): 145-160.
- Özkul, Metin ve Öter, Adem. "Yörük Kültüründe Meydana Gelen Değişmeler". T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi (2016): 475-506.
- Özyurt, Tülin. *Geleneksel Japon Seramik Fırını Anagama ile Doğal Kül Sırları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı, 2008.
- Prigann, Herman. ve diğer. *Ecological Aesthetics: Art in Environmental Design: Theory and Practice*. Birkhauser Architecture, (2004): 20-250.
- Şahin, Kamil ve Hasan Yaylı. "Geleneksel Göçebelikten Modern Göçlere Türkiye'de Gençlerin Kentlilik Bilinci-Kırıkkale Örneği Üzerinden Bir Analiz". *Kırıkkale: Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi* 51-2 (2016): 79-108.
- Yozcu, Serhat ve Şehnaz Demirkol. "Göçebe Turizmi ve Göçebe Kültürünün Turizm Potansiyelinin Değerlendirmesi". *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 4 (2019): .62-77.
- URL 1. Elif Aydoğdu Ağatekin, [http://www.galeriselvin.com/sergiler.php?p=elif\\_aydogdu\\_agatekin](http://www.galeriselvin.com/sergiler.php?p=elif_aydogdu_agatekin) (Erişim Tarihi: 18.02.2021).
- URL 2. Betül Demir Karakaya, <http://betuldemirkarakaya.com> (Erişim Tarihi: 05.02.2021).
- URL 3. Eva Funderburgh, <https://evafunderburgh.com/bio/> (Erişim Tarihi: 11.02.2021).
- URL 4. Eva Funderburgh, [evafunderburgh.com/category/installation](https://evafunderburgh.com/category/installation) (Erişim Tarihi: 11.12.2020).

### Görsel Kaynakçası

- Resim 1:** <https://evafunderburgh.com/bio/> (Erişim Tarihi: 11.02.2021).
- Resim 2:** <http://evafunderburgh.com/category/installation> (Erişim Tarihi: 11.12.2020).
- Resim 3:** <http://evafunderburgh.com/category/installation> (Erişim Tarihi: 11.12.2020).
- Resim 4:** <https://archimedesgallery.com/9949-2/> (Erişim Tarihi: 05.02.2021).

**Resim 5:** <https://www.flickr.com/photos/genkigecko/albums/72157627962549779/with/6680172057/> (Erişim Tarihi: 10.01.2021).

**Resim 6:** <https://archimedesgallery.com/9949-2/> (Erişim Tarihi: 14.01.2021).

**Resim 7:** <http://evafunderburgh.com/category/installation>(Erişim Tarihi: 23.12.2020).

**Resim 8:** <https://evafunderburgh.com/bio/>(Erişim Tarihi: 18.12.2020).

**Resim 9:** <https://www.flickr.com/photos/genkigecko/albums/72157627962549779/with/6680172057/>(Erişim Tarihi: 16.02.2020).

**Resim 10:** <http://evafunderburgh.com/category/installation>(Erişim Tarihi: 11.12.2020).

**Resim 11:** <https://evafunderburgh.com/product/tiny-beasts-migration> (Erişim Tarihi: 06.02.2021).



## REFLECTIONS OF THE MIGRATION IN THE CERAMIC ART: THE CASE OF EVA FUNDERBURGH

Seda DİLAY

### ABSTRACT

Migration, which has been going on for different reasons throughout historical ages, continues today at a universal level. The uncertain paths taken in the hope of experiencing more prosperity due to social, cultural and economic conditions have various social consequences. These journeys and migration movements that travel beyond borders, towards the unknown, shape the lives of both individuals and societies. It can be said that some traumatic situations experienced during the migration process can be effectively expressed through art, which is a universal communication tool today. In addition, it has been determined that migration, which is the subject of the works of artists in various disciplines, has gained a strong expression by using the physical properties of the ceramic material. The universal aspect of contemporary ceramic art is to lay the foundation for the interpretation of different artists from various cultures. In this study, it is aimed to investigate the effects of migration, which has been going on for thousands of years, on ceramic art. This issue, which is handled in a universal dimension, is exemplified by the migration-themed works of Eva Funderburgh, an international ceramic artist. It is seen that the artist uses a method of expression in the form of the expression of imagination as well as different emotional transitions in his works. It is predicted that this method will shed light on researchers working in different disciplines on migration. Eva Funderburgh discussed the concept of art in the study, which will bring an innovative dimension to researchers' approach to immigration. Eva Funderburgh discussed the concept of art in the study will provide an innovative approach to migration issues dimension to the researchers.

**Keywords:** Ceramic, universal art, art, migration, movement